

Bruksela, dnia 24.5.2023 r.
COM(2023) 625 final

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie krajowego programu reform Słowacji na 2023 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Słowację programu stabilności na 2023 r.

{SWD(2023) 625 final}

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie krajowego programu reform Słowacji na 2023 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Słowację programu stabilności na 2023 r.

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych¹, w szczególności jego art. 5 ust. 2,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania², w szczególności jego art. 6 ust. 1,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241³ ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności weszło w życie dnia 19 lutego 2021 r. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, co pociąga za sobą impuls fiskalny finansowany przez UE. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru przyczynia się on do ożywienia gospodarczego i społecznego oraz do wdrażania zrównoważonych reform i inwestycji, których celem jest w szczególności promowanie zielonej i cyfrowej transformacji oraz zwiększenie odporności gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz UE i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych. Maksymalny wkład

¹ Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 1.

² Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 25.

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17).

finansowy dla każdego państwa członkowskiego w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności został zaktualizowany w dniu 30 czerwca 2022 r., zgodnie z art. 11 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2021/241.

- (2) Dnia 22 listopada 2022 r. Komisja przyjęła roczną analizę zrównoważonego wzrostu gospodarczego na 2023 r.⁴, rozpoczynając tym samym cykl europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej w 2023 r. W dniu 23 marca 2023 r. Rada Europejska zatwierdziła priorytety tej rocznej analizy skupione wokół czterech wymiarów konkurencyjnej zrównoważoności. W dniu 22 listopada 2022 r., działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła również sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2023 r., w którym wskazała Słowację jako jedno z państw członkowskich, w których mogą występować zakłócenia równowagi lub które są narażone na takie zakłócenia i w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. W tym samym dniu Komisja przyjęła również opinię w sprawie projektu planu budżetowego Słowacji na 2023 r. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro, które zostało przyjęte przez Radę w dniu 16 maja 2023 r., a także wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu na 2023 r., w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych i które zostało przyjęte przez Radę w dniu 13 marca 2023 r.
- (3) Choć gospodarki UE wykazują się niezwykłą odpornością, kontekst geopolityczny nadal wywiera negatywny wpływ. W czasie gdy UE stanowczo popiera Ukrainę, unijny program polityki gospodarczej i społecznej skupia się na ograniczaniu w perspektywie krótkoterminowej negatywnych skutków wstrząsów energetycznych dla znajdujących się w trudnej sytuacji gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, a także na kontynuowaniu działań mających na celu realizację zielonej i cyfrowej transformacji, wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, zachowanie stabilności makroekonomicznej oraz zwiększenie odporności w perspektywie średnioterminowej. W programie tym silny nacisk kładzie się też na zwiększenie konkurencyjności i wydajności.
- (4) W dniu 1 lutego 2023 r. Komisja wydała komunikat pt. „Plan przemysłowy Zielonego Ładu na miarę epoki neutralności emisyjnej”⁵ mający na celu pobudzenie konkurencyjności unijnego przemysłu neutralnego emisyjnie oraz wspieranie szybkiej transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. Plan ten stanowi uzupełnienie bieżących wysiłków w ramach Europejskiego Zielonego Ładu i REPowerEU. Celem planu jest stworzenie bardziej sprzyjającego otoczenia dla zwiększenia zdolności produkcyjnych UE w zakresie technologii i produktów neutralnych emisyjnie niezbędnych do osiągnięcia ambitnych celów klimatycznych UE, jak również zapewnienie dostępu do odpowiednich surowców krytycznych, m.in. przez dywersyfikację źródeł, właściwą eksploatację zasobów geologicznych w państwach członkowskich i maksymalny recykling surowców. Plan opiera się na czterech filarach: przewidywalnym i uproszczonym otoczeniu regulacyjnym, przyspieszeniu dostępu do finansowania, podnoszeniu umiejętności oraz otwartym handlu zapewniającym odporne łańcuchy dostaw. W dniu 16 marca 2023 r. Komisja wydała również komunikat pt. „Długoterminowa konkurencyjność UE: perspektywa

---

⁴ COM(2022) 780 final.

⁵ COM(2023) 62 final.

na przyszłość po 2030 r.”⁶, oparty na dziewięciu wzajemnie wzmacniających się czynnikach i mający na celu wypracowanie ram regulacyjnych sprzyjających wzrostowi gospodarczemu. W komunikacie tym wyznaczono priorytety polityki nastawione na aktywne zapewnienie strukturalnej poprawy, dobrze ukierunkowanych inwestycji oraz środków regulacyjnych służących długoterminowej konkurencyjności UE i jej państw członkowskich. Poniższe zalecenia przyczyniają się do realizacji tych priorytetów.

- (5) W 2023 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal rozwija się równoległe z wdrażaniem Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności (RRP) pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te uwzględniają wszystkie stosowne zalecenia dla poszczególnych krajów wydane w ostatnich latach lub ich znaczną część. Zalecenia dla poszczególnych krajów na lata 2019, 2020 i 2022 pozostają aktualne również w odniesieniu do planów odbudowy i zwiększania odporności, które są uzupełniane, aktualizowane lub zmieniane zgodnie z art. 14, 18 i 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.
- (6) Przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r. rozporządzenie w sprawie REPowerEU⁷ ma na celu szybkie zredukowanie zależności Unii Europejskiej od importu paliw kopalnych z Rosji. Przyczyni się to do bezpieczeństwa energetycznego i dywersyfikacji dostaw energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności magazynowania energii oraz efektywności energetycznej. Rozporządzenie to umożliwi państwom członkowskim dodanie do krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności nowego rozdziału dotyczącego REPowerEU w celu finansowania kluczowych reform i inwestycji, które pomogą w osiągnięciu celów REPowerEU. Przyczynią się one również do pobudzenia konkurencyjności unijnego przemysłu neutralnego emisyjnie, zgodnie z założeniami Planu przemysłowego Zielonego Ładu na miarę epoki neutralności emisyjnej, oraz do realizacji zaleceń krajowych dotyczących energii, wydanych w 2022 r. oraz w stosownych przypadkach w 2023 r. Rozporządzeniem w sprawie REPowerEU wprowadzono nową kategorię bezzwrotnego wsparcia finansowego, udostępnianego państwom członkowskim na finansowanie nowych reform i inwestycji związanych z energią w ramach planów odbudowy i zwiększania odporności.
- (7) Dnia 8 marca 2023 r. Komisja przyjęła komunikat zawierający wytyczne dotyczące polityki fiskalnej w 2024 r. Jego celem jest wsparcie państw członkowskich w przygotowaniu programów stabilności i konwergencji, a przez to wzmocnienie koordynacji polityki⁸. Komisja przypomniała, że ogólna klauzula wyjścia paktu stabilności i wzrostu zostanie zdezaktywowana z końcem 2023 r. Komisja zaapelowała, by w latach 2023–2024 polityka fiskalna służyła zapewnieniu średniookresowej zdolności do obsługi długu, jak również zwiększeniu potencjalnego wzrostu w zrównoważony sposób. Zachęciła państwa członkowskie, aby w swoich programach stabilności i konwergencji na 2023 r. określiły, w jaki sposób ich plany fiskalne zapewnią przestrzeganie wartości referencyjnej, która w odniesieniu do

---

⁶ COM(2023) 168 final.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1).

⁸ COM(2023) 141 final.

deficytu wynosi 3 % PKB, jak również realistyczną i ciągłą redukcję długu lub utrzymanie go na ostrożnym poziomie w perspektywie średnioterminowej. Komisja wezwała państwa członkowskie, by stopniowo wycofywały krajowe środki fiskalne służące ochronie gospodarstw domowych i przedsiębiorstw przed wstrząsem spowodowanym wzrostem cen energii, rozpoczynając od środków najmniej ukierunkowanych. Wskazała, że jeżeli przedłużenie środków wsparcia okazałoby się konieczne ze względu na ponowną presję związaną z cenami energii, państwa członkowskie powinny znacznie lepiej niż w przeszłości ukierunkować takie środki na gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa w trudnej sytuacji. Komisja zaproponowała, by zalecenia fiskalne były przedstawiane w ujęciu ilościowym i zróżnicowane oraz formułowane na podstawie wydatków pierwotnych netto zgodnie z propozycją przedstawioną w jej komunikacie w sprawie kierunków reformy unijnych ram zarządzania gospodarczego⁹. Zaleciła, by wszystkie państwa członkowskie w dalszym ciągu chroniły inwestycje finansowane ze środków krajowych i zapewniały skuteczne wykorzystanie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności i innych funduszy Unii, w szczególności w świetle zielonej i cyfrowej transformacji oraz celów dotyczących odporności. Komisja zapowiedziała, że zaproponuje Radzie wszczęcie procedur nadmiernego deficytu opartych na kryterium deficytu wiosną 2024 r. na podstawie danych dotyczących wyników budżetu za 2023 r., zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

- (8) Dnia 26 kwietnia 2023 r. Komisja przedstawiła wnioski ustawodawcze mające na celu wdrożenie kompleksowej reformy unijnych przepisów dotyczących zarządzania gospodarczego. Głównym celem wniosków jest poprawa stabilności długu publicznego i wspieranie przez reformy i inwestycje trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu we wszystkich państwach członkowskich. We wnioskach przewiduje się zapewnienie państwom członkowskim większej kontroli nad ich planami średnioterminowymi, a jednocześnie wprowadzenie bardziej rygorystycznego systemu egzekwowania przepisów, aby zagwarantować wywiązywanie się przez państwa członkowskie ze zobowiązań podjętych w średnioterminowych planach fiskalno-strukturalnych. Zakończenie prac legislacyjnych zaplanowano na 2023 r.
- (9) W dniu 29 kwietnia 2021 r. Słowacja przedstawiła Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 rozporządzenia (UE) 2021/241 Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oceny zawartymi w załączniku V do tego rozporządzenia. W dniu 13 lipca 2021 r. Rada przyjęła decyzję w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Słowacji¹⁰. Uruchomienie transz jest uzależnione od decyzji Komisji podjętej zgodnie z art. 24 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2021/241 i stwierdzającej, że Słowacja osiągnęła w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób zakłada, że działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi nie zostały odwrócone. W dniu 26 kwietnia 2023 r. Słowacja przedstawiła Komisji zmieniony krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności

---

⁹ COM(2022) 583 final.

¹⁰ Decyzja wykonawcza Rady z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Słowacji (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

zawierający rozdział dotyczący planu REPowerEU, zgodnie z art. 21c rozporządzenia (UE) 2021/241. Zmieniony RRP zawiera również zaktualizowany maksymalny wkład finansowy zgodnie z art. 18 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2021/241 i uwzględnia uzasadniony wniosek do Komisji o zmianę decyzji wykonawczej Rady z dnia 13 lipca 2021 r. zgodnie z art. 21 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241, w związku z tym, iż Słowacja uznała, że ze względu na obiektywne okoliczności realizacja RRP nie jest już częściowo możliwa.

- (10) W dniu 27 kwietnia 2023 r. Słowacja przedłożyła swój krajowy program reform na 2023 r., a w dniu 27 kwietnia 2023 r. – swój program stabilności na 2023 r., zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1466/97. W celu uwzględnienia powiązań między tymi dwoma programami poddano je jednoczesnej ocenie. Zgodnie z art. 27 rozporządzenia (UE) 2021/241 krajowy program reform na 2023 r. odzwierciedla również półroczne sprawozdania Słowacji z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności.
- (11) W dniu 24 maja 2023 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe dotyczące Słowacji na 2023 r.¹¹ Oceniała w nim postępy Słowacji we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju przyjętych przez Radę w latach 2019–2022 oraz podsumowała realizację planu odbudowy i zwiększania odporności przez Słowację. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano luki w stosunku do wyzwań, których nie uwzględniono w planie odbudowy i zwiększania odporności lub uwzględniono je jedynie częściowo, a także nowe i pojawiające się wyzwania. Oceniono w nim również postępy Słowacji we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów UE dotyczących zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- (12) Komisja przeprowadziła szczegółową ocenę sytuacji dla Słowacji na podstawie art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1176/2011 i opublikowała jej wyniki w dniu 24 maja 2023 r.¹² Stwierdziła, że na Słowacji nie występują zakłócenia równowagi makroekonomicznej. W szczególności wzrasta podatność na zagrożenia związane z konkurencyjnością, mieszkalnictwem, zadłużeniem gospodarstw domowych i równowagą zewnętrzną; ogólnie wydaje się jednak, że w najbliższej przyszłości podatność ta zostanie ograniczona, i oczekuje się, że zmniejszy się ona wraz z normalizacją warunków gospodarczych. Gospodarka mocno ucierpiała w związku z szokiem związanym z cenami energii i szybkim wzrostem inflacji. Inflacja bazowa i wzrost jednostkowych kosztów pracy znacznie przekraczają średnią dla strefy euro. Przewiduje się ich normalizację, jednak istnieje ryzyko, że presja na konkurencyjność kosztową może się jeszcze utrzymać, a silny popyt krajowy będzie nadal wywierać presję na rachunki zewnętrzne. Saldo obrotów bieżących znacznie się pogorszyło w 2022 r. ze względu na wyższe ceny importowe energii, a także znaczny spadek eksportu netto towarów nieenergetycznych. Prognozuje się, że deficyt obrotów bieżących poprawi się nieznacznie, ale utrzyma się na wysokim poziomie w 2023 i 2024 r. pomimo spadku cen energii. Ocenia się jednak, że w perspektywie krótkoterminowej zewnętrzne zagrożenia dla stabilności są ograniczone. Przewiduje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych będzie znaczny w tym i w przyszłym roku, a następnie ulegnie korekcie od 2024 r. Ceny nieruchomości mieszkalnych wydają się nieznacznie zawyżone po kilku latach znacznego wzrostu. Miało to miejsce równoległe z wysokim

---

¹¹ SWD(2023) 625 final.

¹² SWD(2023) 643 final.

poziomem zaciągania pożyczek, który obecnie obniża się, oraz silnym wzrostem zadłużenia gospodarstw domowych, co łącznie stanowi pewne zagrożenie dla stabilności finansowej. Sektor bankowy pozostaje jednak dobrze wyposażony w kapitał i wysoce rentowny oraz odnotowuje niski poziom kredytów zagrożonych. Konieczne są dalsze wysiłki, aby zaradzić słabościom gospodarczym Słowacji. W szczególności należy powstrzymać nadmierny popyt w celu wsparcia korekty deficytu obrotów bieżących oraz różnicy inflacji bazowej w porównaniu z resztą strefy euro. Można to osiągnąć poprzez zapewnienie odpowiedniej konsolidacji fiskalnej i środków mających na celu rozwiązanie problemu zadłużenia gospodarstw domowych, przy jednoczesnym utrzymaniu przystępności cenowej mieszkań poprzez opodatkowanie nieruchomości i działania wspierające podaż mieszkań.

- (13) Z danych zweryfikowanych przez Eurostat¹³ wynika, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Słowacji spadł z 5,4 % PKB w 2021 r. do 2,0 % w 2022 r., natomiast dług sektora instytucji rządowych i samorządowych spadł z 61,0 % PKB na koniec 2021 r. do 57,8 % na koniec 2022 r. W dniu 24 maja 2023 r. Komisja opublikowała sprawozdanie na podstawie art. 126 ust. 3 TFUE¹⁴, w którym omówiono sytuację budżetową Słowacji, ponieważ deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych tego państwa ma przekroczyć w 2023 r. 3 % PKB. W sprawozdaniu stwierdzono, że kryterium deficytu nie zostało spełnione. Zgodnie z komunikatem z dnia 8 marca 2023 r.¹⁵ Komisja nie zaproponowała wszczęcia nowych procedur nadmiernego deficytu wiosną 2023 r., ale stwierdziła, że proponuje Radzie wszczęcie procedur nadmiernego deficytu opartych na kryterium deficytu wiosną 2024 r. na podstawie danych dotyczących wyników budżetu za 2023 r. Słowacja powinna uwzględnić tę kwestię przy wykonywaniu budżetu na 2023 r. i przygotowywaniu projektu planu budżetowego na 2024 r.
- (14) Na saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych miały wpływ środki polityki fiskalnej przyjęte w celu złagodzenia gospodarczych i społecznych skutków wzrostu cen energii. W 2022 r. takie środki zwiększające wydatki obejmowały świadczenia dla gospodarstw domowych najbardziej narażonych na wysoką inflację, jednorazowy wzrost świadczenia na dziecko, jednorazową wypłatę 14. emerytury, jednorazową premię wypłaconą wszystkim pracownikom w sektorze publicznym oraz ograniczenie cen energii elektrycznej i gazu dla przedsiębiorstw niepodlegających regulacji. Koszt tych środków był częściowo kompensowany przez nowe podatki od nieoczekiwanych zysków producentów i dostawców energii, a mianowicie składkę solidarnościową nałożoną zgodnie z unijnym rozporządzeniem. Komisja szacuje, że koszty budżetowe netto tych środków wyniosą w 2022 r. 0,2 % PKB. Na saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych miały również wpływ koszty budżetowe tymczasowej ochrony wysiedleńców z Ukrainy, które szacuje się na 0,1 % PKB w 2022 r. Jednocześnie szacowany koszt tymczasowych środków nadzwyczajnych w związku z COVID-19 spadł z 3,2 % PKB w 2021 r. do 0,8 % PKB w 2022 r.
- (15) W dniu 18 czerwca 2021 r. Rada zaleciła, by w 2022 r. Słowacja¹⁶ utrzymała wspierający kurs polityki fiskalnej, wykorzystując m.in. impuls zapewniany przez

¹³ Eurostat-Euro Indicators (Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat), 47/2023, 21.4.2023.

¹⁴ COM(2023) 631 final, 24.5.2023.

¹⁵ COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

¹⁶ Zalecenie Rady z dnia 18 czerwca 2021 r. zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Słowację programu stabilności na 2021 r., Dz.U. C 304 z 29.7.2021, s. 121.

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, oraz utrzymała inwestycje finansowane ze środków krajowych.

- (16) Według szacunków Komisji kurs polityki fiskalnej¹⁷ w 2022 r. był restrykcyjny, na poziomie 1,3 % PKB, co było odpowiednie w kontekście wysokiej inflacji. Zgodnie z zaleceniem Rady Słowacja nadal wspierała odbudowę poprzez inwestycje finansowane z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE wyniosły 1,2 % PKB w 2022 r. (1,3 % PKB w 2021 r.). Spadek wydatków finansowanych z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE w 2022 r. wynikał z niskiego poziomu absorpcji funduszy strukturalnych UE i odroczenia zrealizowanych wydatków z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Inwestycje finansowane ze środków krajowych miały ekspansywny wpływ na kurs polityki fiskalnej¹⁸, który to wpływ wyniósł 0,2 pp. Słowacja utrzymała zatem inwestycje finansowane z zasobów krajowych, zgodnie z zaleceniem Rady. Jednocześnie wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych (po skorygowaniu o nowe działania po stronie dochodów) miał restrykcyjny wpływ na kurs polityki fiskalnej, który to wpływ wyniósł 1,3 pp. W związku z tym Słowacja w wystarczającym stopniu kontrolowała wzrost wydatków bieżących finansowanych ze środków krajowych.
- (17) Scenariusz makroekonomiczny, na którym oparto prognozy budżetowe w programie stabilności, jest realistyczny w 2023 r. i w późniejszym okresie. Rząd prognozuje, że realny PKB wzrośnie w 2023 r. o 1,3 %, a w 2024 r. – o 1,8 %. Dla porównania w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się wyższy wzrost realnego PKB o 1,7 % w 2023 r. i 2,1 % w 2024 r., głównie ze względu na szybsze niż oczekiwano ożywienie eksportu, ponieważ oczekuje się, że wąskie gardła w łańcuchu dostaw znikną, a perspektywy gospodarcze głównych miejsc przeznaczenia eksportu Słowacji poprawią się.
- (18) W programie stabilności na 2023 r. rząd oczekuje, że w 2023 r. wskaźnik deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrośnie do 6,3 % PKB. Wzrost w 2023 r. odzwierciedla głównie środki przyjęte w celu złagodzenia gospodarczych i społecznych skutków wzrostu cen energii, a także inne środki, takie jak zwiększenie premii podatkowej i świadczenia na dziecko oraz wprowadzenie premii rodzicielskiej. W programie przewidziano, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB wzrośnie z 57,8 % na koniec 2022 r. do 58,7 % na koniec 2023 r. W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się deficyt publiczny w wysokości 6,1 % PKB w 2023 r. Jest to zgodne z poziomem deficytu prognozowanym w programie stabilności. W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się podobny poziom relacji długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB, który to poziom na koniec 2023 r. wyniesie 58,3 %.

---

¹⁷ Kurs polityki fiskalnej jest mierzony zmianą wydatków pierwotnych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów), z wyłączeniem tymczasowych działań nadzwyczajnych związanych z kryzysem COVID-19, lecz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE, w stosunku do średniookresowego wzrostu potencjalnego. Więcej szczegółowych informacji można znaleźć w ramce 1 w tablicach statystycznych w dziedzinie fiskalnej.

¹⁸ Inne wydatki kapitałowe finansowane ze środków krajowych miały restrykcyjny wpływ, wynoszący 0,1 pp. PKB.

- (19) Oczekuje się, że na saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2023 r. nadal będą miały wpływ środki fiskalne przyjęte w celu złagodzenia gospodarczych i społecznych skutków wzrostu cen energii. Obejmują one środki przedłużone od 2022 r., w szczególności pułap cen energii elektrycznej i gazu dla przedsiębiorstw niepodlegających regulacji, oraz nowe środki, takie jak pułap cen energii elektrycznej, gazu i ogrzewania dla gospodarstw domowych i (małych) przedsiębiorstw podlegających regulacji. Koszt tych środków jest częściowo kompensowany przez podatki od nieoczekiwanych zysków dostawców energii, a mianowicie składkę solidarnościową związaną z unijnym rozporządzeniem, składkę tymczasową dla przedsiębiorstw budowlanych z branży gospodarki wodnej oraz pułap dochodów dla producentów energii elektrycznej osiągających nadmierne zyski. Uwzględniając te dochody, w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się, że koszty budżetowe netto środków wsparcia wyniosą 2,0 % PKB w 2023 r.¹⁹ Wydaje się, że środki z 2023 r. nie są skierowane do gospodarstw domowych lub przedsiębiorstw znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji i nie zachowują one w pełni sygnału cenowego do zmniejszenia zapotrzebowania na energię i zwiększenia efektywności energetycznej. W związku z tym w ocenie zgodności z zaleceniem na 2023 r. nie należy uwzględniać ukierunkowanych środków wsparcia (w porównaniu z 0,2 % PKB w 2022 r.). Prognozowane jest, że koszty budżetowe tymczasowej ochrony wysiedleńców z Ukrainy zmniejszą się o 0,1 pp. PKB w porównaniu z 2022 r. Do poprawy salda sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2023 r. powinno się też przyczynić stopniowe wycofywanie tymczasowych środków nadzwyczajnych związanych z COVID-19 o wartości 0,8 % PKB.
- (20) W dniu 12 lipca 2022 r. Rada zaleciła Słowacji²⁰ podjęcie działań w celu zapewnienia, aby w 2023 r. wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych z zasobów krajowych był zgodny z ogólnie neutralnym kursem polityki²¹, przy uwzględnieniu dalszego tymczasowego i ukierunkowanego wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej narażonych na podwyżki cen energii oraz dla osób uciekających z Ukrainy. Słowacja powinna być gotowa do dostosowania wydatków bieżących do zmieniającej się sytuacji. Słowacji zalecono również rozwijanie inwestycji publicznych na rzecz zielonej i cyfrowej transformacji oraz na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, przy uwzględnieniu inicjatywy REPowerEU, m.in. poprzez wykorzystanie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.
- (21) W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się, że kurs polityki fiskalnej będzie w 2023 r. ekspansywny (-6,2 % PKB), w związku z wysoką inflacją. W 2022 r. kurs polityki fiskalnej był restrykcyjny (1,3 % PKB). Przewiduje się, że wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów) w 2023 r. będzie mieć ekspansywny wpływ na kurs polityki fiskalnej, który to wpływ wyniesie 4,4 % PKB. Obejmuje to zmniejszenie o 0,2 % PKB kosztów ukierunkowanych środków wsparcia

¹⁹ Podana wartość liczbowa odzwierciedla poziom rocznych kosztów budżetowych tych środków, w tym bieżących dochodów i wydatków, a także środków w zakresie nakładów inwestycyjnych.

²⁰ Zalecenie Rady z dnia 12 lipca 2022 r. w sprawie krajowego programu reform Słowacji na 2022 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Słowację programu stabilności na 2022 r., Dz.U. C 334 z 1.9.2022, s. 205.

²¹ Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2023 r. średniookresowy (średnia z 10 lat) wzrost produktu potencjalnego Słowacji, wykorzystywany do pomiaru kursu polityki fiskalnej, szacuje się na 12,0 % w ujęciu nominalnym.

dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej narażonych na wzrost cen energii. Uwzględnione są również niższe (o 0,1 % PKB) koszty zapewnienia tymczasowej ochrony wysiedleńcom z Ukrainy. Ekspansywny wpływ bieżących wydatków pierwotnych netto finansowanych ze środków krajowych nie wynika zatem z ukierunkowanego wsparcia dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw najbardziej narażonych na wzrost cen energii oraz dla osób uciekających z Ukrainy. Ekspansywny wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych (po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów) wynika z nieukierunkowanych środków dotyczących energii, stałego wzrostu wynagrodzeń pracowników ochrony zdrowia oraz obniżenia stawek VAT w sektorach żywnościowym i rekreacyjnym. Podsumowując, prognozowany wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych nie jest zgodny z zaleceniem Rady.

Przewiduje się, że wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE wyniosą w 2023 r. 2,8 % PKB, podczas gdy inwestycje finansowane z zasobów krajowych będą miały ekspansywny wpływ na kurs polityki fiskalnej, który to wpływ wyniesie 0,1 pp.²² Słowacja planuje sfinansować dodatkowe inwestycje ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE i przewiduje utrzymanie inwestycji finansowanych ze środków krajowych²³. Państwo to zamierza finansować inwestycje publiczne na rzecz zielonej i cyfrowej transformacji oraz bezpieczeństwa energetycznego, takie jak krajowa strategia na rzecz badań, rozwoju i innowacji, w celu zwiększenia elastyczności i skrócenia czasu zakupu usług oraz zaangażowania szerszego grona dostawców, w tym małych i średnich przedsiębiorstw.

- (22) Według programu stabilności deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych zmaleje do 4,7 % PKB w 2024 r. Spadek w 2024 r. odzwierciedla głównie stopniowe wycofywanie środków łagodzących gospodarcze i społeczne skutki wzrostu cen energii. W programie przewiduje się, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB na koniec 2024 r. wzrośnie do 59,3 %. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dacie granicznej prognozy deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2024 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. ma wynieść 4,8 % PKB. Jest to zgodne z poziomem deficytu prognozowanym w programie. W prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewiduje się podobny poziom relacji długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB, który to poziom na koniec 2024 r. wyniesie 58,7 %.
- (23) Program stabilności przewiduje stopniowe znoszenie wszystkich środków wsparcia w dziedzinie energii w 2024 r. Komisja również zakłada całkowite stopniowe znoszenie środków wsparcia energetycznego w 2024 r. Szacunki te opierają się na założeniu, że nie dojdzie do ponownego wzrostu cen energii.

---

²² Prognozuje się, że inne wydatki kapitałowe finansowane ze środków krajowych miały ekspansywny wpływ, wynoszący 0,1 pp. PKB.

²³ Wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy UE wyniosły w 2023 r. 0,0 % PKB, podczas gdy inwestycje finansowane z zasobów krajowych miały ekspansywny wpływ na kurs polityki fiskalnej, który to wpływ wyniósł 1,3 pp. Prognozuje się, że inne wydatki kapitałowe finansowane ze środków krajowych miały ekspansywny wpływ, wynoszący 0,1 pp. PKB.

- (24) W rozporządzeniu Rady (WE) nr 1466/97 wymaga się osiągnięcia rocznej korekty strukturalnego salda budżetowego prowadzącej do średniookresowego celu budżetowego, przyjmując 0,5 % PKB jako punkt odniesienia dla tej korekty²⁴. Biorąc pod uwagę względy stabilności fiskalnej²⁵ i potrzebę zredukowania deficytu poniżej wartości referencyjnej wynoszącej 3 % PKB, odpowiednia będzie poprawa salda strukturalnego o co najmniej 0,7 % PKB w 2024 r. Aby zapewnić taką poprawę, wzrost wydatków pierwotnych netto finansowanych ze środków krajowych²⁶ nie powinien przekroczyć w 2024 r. 5,7 %, co znajduje odzwierciedlenie w niniejszym zaleceniu. Przyczyni się to również do zmniejszenia inflacji bazowej – która jest znacznie wyższa od średniej dla strefy euro i która, jeżeli będzie się utrzymywać, może prowadzić do utraty konkurencyjności – a także do wzmocnienia pozycji zewnętrznej.

Jednocześnie należy stopniowo wycofywać pozostałe środki wsparcia w dziedzinie energii (obecnie szacowane przez Komisję na 2 % PKB w 2023 r.), obserwując rozwój sytuacji na rynku energii i rozpoczynając od środków najmniej ukierunkowanych; uzyskane w ten sposób oszczędności powinny zostać przeznaczone na zmniejszenie deficytu publicznego. Według szacunków Komisji doprowadzi to do wzrostu wydatków pierwotnych netto, który będzie niższy od zalecanej maksymalnej stopy wzrostu na 2024 r.

Prognoza Komisji z wiosny 2023 r. wskazuje ponadto, że wzrost bieżących wydatków pierwotnych finansowanych ze środków krajowych w 2023 r. nie jest zgodny z zaleceniem Rady. Jeżeli zostanie to potwierdzone, odpowiedni będzie niższy wzrost wydatków pierwotnych netto w 2024 r.

- (25) Przy założeniu niezmiennego kursu polityki w prognozie Komisji z wiosny 2023 r. przewidziano, że wzrost wydatków pierwotnych netto finansowanych ze środków krajowych wyniesie w 2024 r. 2,5 %, czyli będzie niższy od zalecanej stopy wzrostu. Korekta przewidywana w prognozie Komisji jest mniejsza niż oszczędności wynikające z całkowitego stopniowego wycofania środków wsparcia w dziedzinie energii, co wynika ze stałych środków po stronie wydatków, takich jak wyższe wynagrodzenia dla pracowników sektora publicznego, pakiet rodzinny obejmujący premię podatkową i podwyższone świadczenia na dziecko, a także wprowadzenie premii rodzicielskiej w ramach reformy emerytalnej.
- (26) Według programu oczekuje się, że inwestycje publiczne zmniejszą się z 5,1 % PKB w 2023 r. do 4,0 % PKB w 2024 r. Niższy poziom inwestycji odzwierciedla niższe inwestycje finansowane przez UE, mianowicie za pośrednictwem funduszy strukturalnych. W programie przewidziano reformy i inwestycje, które mają przyczynić się do stabilności fiskalnej oraz zrównoważonego wzrostu gospodarczego

²⁴ Por. art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1466/97, w którym wymagana jest również korekta przekraczająca wartość 0,5 % PKB w przypadku państw członkowskich o poziomie długu publicznego przekraczającym 60 % PKB lub z istotnym zagrożeniem dla stabilności finansów publicznych.

²⁵ Komisja oszacowała, że Słowacja będzie potrzebować średniego rocznego wzrostu strukturalnego salda pierwotnego, wyrażonego jako odsetek PKB, o 1 pp., aby osiągnąć realistyczną redukcję długu albo zapewnić utrzymanie długu publicznego na ostrożnym poziomie w perspektywie średnioterminowej. Szacunki te oparto na prognozie Komisji z jesieni 2022 r. Punktem wyjścia do tego oszacowania była prognoza deficytu i długu sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2024 r., w której założono, że środki wsparcia w dziedzinie energii zostaną wycofane w 2024 r.

²⁶ Wydatki pierwotne netto definiuje się jako wydatki finansowane ze środków krajowych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów i z wyłączeniem wydatków z tytułu odsetek oraz cyklicznych wydatków związanych z bezrobociem.

sprzyjającego włączeniu społecznemu. Obejmują one niedawno zatwierdzoną reformę wprowadzającą pułapy wydatków i reformę emerytalną, które są również częścią planu odbudowy i zwiększania odporności.

- (27) W programie stabilności przedstawiono średnioterminową ścieżkę fiskalną do 2026 r. Zgodnie z programem cele rządowe przewidują, że deficyt osiągnie 3,2 % PKB w 2025 r. i 2,2 % w 2026 r. Oczekuje się zatem, że w 2026 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych spadnie poniżej wartości referencyjnej wynoszącej 3 %.
- (28) Słowacki system podatkowy można zreformować w celu zwiększenia efektywności gospodarczej, wspierania stabilności środowiskowej i fiskalnej oraz zwiększenia sprawiedliwości. W porównaniu z innymi krajami UE obciążenie podatkowe związane z zatrudnieniem jest szczególnie duże w przypadku osób o niskich dochodach. Z drugiej strony potencjał podatków środowiskowych i podatków od nieruchomości nie jest pełni wykorzystany. Zmiany struktury podatkowej mogłyby wspierać wzrost, a także wspomagać zieloną transformację i zrównoważenie środowiskowe. Pomimo wysokiej energochłonności gospodarki dochody z podatków środowiskowych wyniosły w 2021 r. 2,5 %, co jest bliskie średniej UE. Opłaty środowiskowe związane z gospodarowaniem odpadami oraz zanieczyszczeniem powietrza nie promują w wystarczającym stopniu efektywnego wykorzystania zasobów i nie ograniczają odpowiednio kosztów dla środowiska i społeczeństwa. Podatki i opłaty środowiskowe nie są indeksowane, przez co dochody z tego tytułu z czasem zmniejszają się. Podatki drogowe i opłaty związane z rejestracją pojazdów niewystarczająco odzwierciedlają intensywność emisji. Ogólnie rzecz biorąc, udział opodatkowania transportu w całkowitych dochodach podatkowych wynosi jedynie 0,58 % (średnia unijna 1 %). Jeżeli chodzi o opodatkowanie nieruchomości, dochody z pobieranych okresowo podatków od nieruchomości były w 2021 r. relatywnie niskie (0,5 % PKB w stosunku do średniej unijnej wynoszącej 1,2 %). Słowacja nie dysponuje obecnie wystarczającymi danymi umożliwiającymi aktualizację i indeksację bazy podatkowej w przypadku podatku od nieruchomości zgodnie z wartościami rynkowymi, chociaż mogłoby to także częściowo ograniczyć utrzymujący się duży popyt na nieruchomości mieszkalne i związany z tym silny wzrost cen tych nieruchomości. Ponadto dalsze działania zmierzające do uproszczenia podatków i poprawy przestrzegania przepisów podatkowych mogą zwiększyć dochody publiczne, a tym samym przyczynić się do utrzymania stabilności finansów publicznych i większej sprawiedliwości. W 2020 r. luka w przestrzeganiu przepisów podatkowych w zakresie VAT na Słowacji nadal wykazywała tendencję spadkową. Spadła ona z 15 % w 2019 r. do 13,9 % łącznych oczekiwanych dochodów z VAT w 2020 r., ale nadal utrzymuje się powyżej unijnej średniej (9,1 %). Dalsze usprawnienia administracji podatkowej, w tym w zakresie fakturowania elektronicznego, wstępnie wypełnionych deklaracji podatkowych i zwiększenia stopnia cyfryzacji, mogłyby przyczynić się do dalszego uszczelnienia systemu podatkowego.
- (29) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) i kryterium 2.2 załącznika V do rozporządzenia (UE) 2021/241 plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Realizacja planu odbudowy i zwiększania odporności Słowacji przebiegała jak dotąd sprawnie, ale stoi ona w obliczu pewnych wyzwań na przyszłość. Słowacja złożyła dwa wnioski o płatność, które odpowiadają 30 kamieniom milowym i wartościom docelowym zawartym w planie i na podstawie których dokonano płatności w łącznej wysokości 1,11 mld EUR. Słowacja znalazła się wśród państw członkowskich o najszybszych postępach w realizacji planu odbudowy i zwiększania

odporności, ale potencjalne utrudnienia wynikające z wąskich gardeł w zdolnościach administracyjnych oraz potrzeba rozpoczęcia prac nad dodatkowymi środkami określonymi w rozdziale dotyczącym REPowerEU przedłożonym przez Słowację w ramach przeglądu jej planu w dniu 26 kwietnia 2023 r. wymagają większego skoncentrowania się na wdrażaniu. Szybkie włączenie nowego rozdziału dotyczącego REPowerEU do planu odbudowy i zwiększania odporności umożliwi finansowanie dodatkowych reform i inwestycji wspierających cele strategiczne Słowacji w dziedzinie energii i zielonej transformacji. Systematyczne i skuteczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje ważne dla pomyślnej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, a także innych polityk gospodarczych i polityk zatrudnienia wykraczających poza zakres tego planu, ponieważ służy zapewnieniu szerokiego poczucia odpowiedzialności za cały program polityczny.

- (30) W 2022 r. Komisja zatwierdziła wszystkie dokumenty programowe dotyczące polityki spójności Słowacji. Szybkie wdrożenie programów polityki spójności w sposób komplementarny i synergiczny w stosunku do planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału dotyczącego REPowerEU, ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia zielonej i cyfrowej transformacji, zwiększenia odporności gospodarczej i społecznej oraz osiągnięcia zrównoważonego rozwoju terytorialnego w Słowacji.
- (31) Oprócz wyzwań gospodarczych i społecznych uwzględnionych w planie odbudowy i zwiększania odporności Słowacja mierzy się z szeregiem dodatkowych wyzwań, które dotyczą energii i zielonej transformacji.
- (32) W ostatnich latach postępy Słowacji w ograniczaniu emisji netto gazów cieplarnianych w dużej mierze utknęły w martwym punkcie. Kraj ten pozostaje strukturalnie energochłonną gospodarką o dużej zależności od importu paliw kopalnych. W 2020 r. intensywność zużycia energii pierwotnej na Słowacji była o około 80 % wyższa od unijnej średniej, natomiast zużycie energii końcowej wzrosło w latach 2015–2021 o 13,5 %. Słowacja osiągnęła w 2022 r. pewne postępy w zakresie dywersyfikacji importu energii, nie wdrożono jednak w wystarczającym stopniu środków na rzecz oszczędności gazu. Zużycie gazu ziemnego w Słowacji w okresie od sierpnia 2022 r. do marca 2023 r. spadło o 1 %²⁷ w porównaniu ze średnim zużyciem gazu w tym samym okresie w ciągu poprzednich 5 lat, który to wynik jest znacznie niższy od celu, jakim była redukcja o 15 %. Zachęca się Słowację do większych wysiłków na rzecz tymczasowego zmniejszenia popytu na gaz do dnia 31 marca 2024 r.²⁸ Udział importu gazu ziemnego z Rosji zmniejszył się od lata 2022 r. z 85 % do około 50 %. Chociaż reformy zawarte w planie odbudowy i zwiększania odporności doprowadziły do znacznego zwiększenia dostępnej na Słowacji zdolności przyłączenia odnawialnych źródeł energii do sieci, do przyłączenia nowych instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych wykorzystano jedynie niewielką część wolnych mocy. Szybsze upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii pomogłoby osiągnąć cele klimatyczne i zmniejszyć uzależnienie Słowacji od importu paliw kopalnych (w tym z Rosji), łagodząc ryzyko ubóstwa energetycznego przy zmiennych cenach energii. Łączna moc zainstalowana energii słonecznej i wiatrowej wyniosła w 2022 r. około 7 % łącznej mocy zainstalowanej, co stanowi drugi najniższy poziom w UE.

²⁷ Dane dotyczące Słowacji są obecnie zatwierdzane przez Eurostat.

²⁸ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/1369 i rozporządzenie Rady (UE) 2023/706.

- (33) Słowacja wprowadziła w 2022 r. reformy w dziedzinie struktury rynku i wsparcia na rzecz energii ze źródeł odnawialnych w ramach swojego planu odbudowy i zwiększania odporności, ale dalsze środki umożliwiłyby szybsze wprowadzenie odnawialnych źródeł energii, w szczególności w przypadku energii wiatrowej, słonecznej, geotermalnej, biometanu i wodoru. Środki te obejmują uproszczenie procedur wydawania zezwoleń i procedur administracyjnych, w tym poprzez ustanowienie administracyjnych punktów kompleksowej obsługi i obszarów docelowych dla odnawialnych źródeł energii. Słowacja odniosłaby korzyści ze zwiększenia efektywności procedur dostępu do sieci dla odnawialnych źródeł energii, w szczególności poprzez reformę systemu rezerwacji zdolności, zmniejszenie obciążenia administracyjnego podłączenia do sieci oraz zmianę opłat za podłączenie do sieci, zgodnie z unijnymi wartościami odniesienia i najlepszymi praktykami. Aby uwzględnić rosnącą ilość odnawialnych źródeł energii o zmiennej wydajności, Słowacja ma duży potencjał w zakresie modernizacji swoich sieci elektroenergetycznych (zarówno w zakresie przesyłu, jak i dystrybucji), budowy nowych instalacji magazynowania energii elektrycznej oraz postępów w tworzeniu ram regulacyjnych dotyczących wodoru odnawialnego. Dalsze postępy w rozwoju sektorów energii geotermalnej i biometanu zastąpiłyby gaz ziemny, powszechnie wykorzystywany jako źródło energii w systemach ciepłowniczych i tam, gdzie wykorzystanie odnawialnych źródeł ciepła jest nadal słabo rozwinięte.
- (34) Choć Słowacja robi postępy w zakresie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych w wyniku ambitnych inwestycji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Funduszu Spójności, konieczne są dalsze wysiłki, zwłaszcza w zakresie gruntownej renowacji publicznych i prywatnych budynków niemieszkalnych, wraz ze środkami renowacji ukierunkowanymi na ubóstwo energetyczne i gospodarstwa domowe znajdujące się w trudnej sytuacji. Słowacja odniosłaby korzyści z usunięcia kilku wąskich gardeł w celu przyspieszenia renowacji budynków i przyciągnięcia większej liczby inwestycji prywatnych, mianowicie poprzez: (i) dostosowanie programów renowacji; (ii) udzielanie pomocy technicznej; (iii) opracowanie podejścia opartego na punktach kompleksowej obsługi; (iv) gromadzenie odpowiednich danych dotyczących energii w odniesieniu do budynków publicznych, aby pomóc w określeniu priorytetów inwestycyjnych oraz (v) poprawę koordynacji między różnymi organami publicznymi i programami finansowania. Konieczne są dodatkowe wysiłki w celu strukturalnego rozwiązania problemu ubóstwa energetycznego, w szczególności poprzez specjalne programy renowacji nieruchomości mieszkalnych oraz pomoc techniczną i administracyjną, która odzwierciedla potrzeby gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji, a także reformy i inwestycje w mieszkalnictwo socjalne. Realizacja przez Słowację celów pakietu „Gotowi na 55” będzie wymagać dalszego zwiększenia ambicji w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększenia wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i poprawy efektywności energetycznej.
- (35) Niedobory siły roboczej i kwalifikacji w sektorach i zawodach kluczowych dla zielonej transformacji, w tym w dziedzinie wytwarzania, wdrażania i serwisowania technologii neutralnych emisyjnie, powodują wąskie gardła w procesie przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu. Wysokiej jakości systemy kształcenia i szkolenia, które reagują na zmieniające się potrzeby rynku pracy, oraz ukierunkowane środki w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji mają zasadnicze znaczenie dla ograniczenia niedoborów kwalifikacji oraz promowania włączenia i realokacji siły roboczej. W celu uwolnienia niewykorzystanej podaży pracy środki te należy udostępnić zwłaszcza osobom najmocniej odczuwającym skutki zielonej transformacji

oraz w sektorach i regionach najbardziej dotkniętych tą transformacją. Słowacja ma jeden z najwyższych w UE wskaźników zatrudnienia w przemyśle motoryzacyjnym i stalowym – sektorach silnie dotkniętych zieloną transformacją. Jednocześnie w 2022 r. zgłoszono niedobory siły roboczej w 24 zawodach, które wymagają umiejętności ekologicznych, takich jak m.in. monterzy izolacji, hydraulicy i monterzy rurociągów, a także elektrycy budowlani i pokrewni. Wymaga to skutecznych środków z zakresu polityki w celu przyspieszenia zielonej transformacji w wielu sektorach, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości.

- (36) W świetle dokonanej przez Komisję oceny Rada przeanalizowała program stabilności na 2023 r., a jej opinia²⁹ znajduje odzwierciedlenie w zaleceniu 1 poniżej.
- (37) W świetle bliskich powiązań między gospodarkami państw członkowskich strefy euro oraz z uwagi na ich wspólny wkład w funkcjonowanie unii gospodarczej i walutowej Rada zaleciła, by państwa członkowskie strefy euro podjęły działania, w tym za pośrednictwem planów odbudowy i zwiększania odporności, mające na celu (i) utrzymanie długookresowej zdolności do obsługi długu i powstrzymanie się od szerokiego wsparcia popytu zagregowanego w 2023 r., lepsze ukierunkowanie środków fiskalnych służących łagodzeniu skutków wysokich cen energii oraz zastanowienie się nad odpowiednimi sposobami wycofania wsparcia, gdy zmniejszy się presja związana z cenami energii; (ii) utrzymanie wysokiego poziomu inwestycji publicznych oraz promowanie inwestycji prywatnych, aby wspierać zieloną i cyfrową transformację; (iii) wspieranie dynamiki płac, która łagodzi spadek siły nabywczej przy jednoczesnym ograniczeniu efektu drugiej rundy w odniesieniu do inflacji, dalsze udoskonalanie aktywnej polityki rynku pracy i rozwiązanie problemu niedoboru wykwalifikowanej kadry; (iv) poprawę otoczenia działalności gospodarczej oraz zapewnienie, by wsparcie w dziedzinie energii dla przedsiębiorstw było racjonalne pod względem kosztów, tymczasowe, ukierunkowane na rentowne przedsiębiorstwa oraz utrzymało zachęty do zielonej transformacji; oraz (v) zachowanie stabilności makrofinansowej i monitorowanie ryzyka, a jednocześnie kontynuację prac nad dokończeniem budowy unii bankowej. W przypadku Słowacji zalecenia 1, 2 i 3 przyczyniają się do realizacji pierwszego, drugiego, trzeciego i piątego zalecenia dla strefy euro,

NINIEJSZYM ZALECA Słowacji podjęcie w latach 2023 i 2024 działań mających na celu:

1. Wycofanie obowiązujących środków wsparcia w dziedzinie energii do końca 2023 r. i wykorzystanie uzyskanych w ten sposób oszczędności do zmniejszenia deficytu publicznego. Gdyby ponowne podwyżki cen energii wymagały wdrożenia środków wsparcia, zapewnienie, by środki te były ukierunkowane na ochronę gospodarstw domowych i przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, były możliwe do udźwignięcia przez budżet i zapewniały zachęty do oszczędzania energii.

Zapewnienie rozważnej polityki fiskalnej, w szczególności poprzez ograniczenie nominalnego wzrostu wydatków pierwotnych netto finansowanych ze środków krajowych do nie więcej niż 5,7 % w 2024 r.

Utrzymanie inwestycji publicznych finansowanych ze środków krajowych i zapewnienie skutecznej absorpcji dotacji w ramach RRF i innych funduszy UE, w szczególności w celu wspierania zielonej i cyfrowej transformacji.

---

²⁹ Na podstawie art. 5 ust. 2 i art. 9 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1466/97.

W okresie po 2024 r. kontynuowanie średniookresowej strategii fiskalnej polegającej na stopniowej i zrównoważonej konsolidacji, w połączeniu z inwestycjami i reformami prowadzącymi do wyższego zrównoważonego wzrostu gospodarczego, aby osiągnąć ostrożną sytuację fiskalną w średnim okresie.

Dostosowanie struktury podatkowej w taki sposób, by stała się bardziej wydajna i by bardziej wspierała trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, m.in. przez wykorzystanie potencjału podatków środowiskowych i podatków od nieruchomości. Dalszą poprawę przestrzegania przepisów podatkowych, w tym poprzez dalszą cyfryzację administracji podatkowej.

Zmniejszenie ryzyka związanego z zadłużeniem gospodarstw domowych poprzez wspieranie podaży nieruchomości mieszkalnych i ekspansję rynku wynajmu.

2. Utrzymanie stałego tempa realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności oraz szybkie sfinalizowanie addendum, w tym rozdziału dotyczącego REPowerEU w celu szybkiego rozpoczęcia jego wdrażania. Szybkie wdrożenie programów polityki spójności w sposób ściśle komplementarny i synergiczny w stosunku do planu odbudowy i zwiększania odporności.
3. Zmniejszenie zależności gospodarki od paliw kopalnych, w szczególności gazu ziemnego w przemyśle i ciepłownictwie, oraz dywersyfikację importu paliw kopalnych. Przyspieszenie wdrażania odnawialnych źródeł energii, w szczególności energii wiatrowej, słonecznej i geotermalnej oraz gazów odnawialnych, zgodnie z odpowiednimi kryteriami zrównoważonego rozwoju. Uproszczenie procedur wydawania zezwoleń i procedur administracyjnych dotyczących wdrażania odnawialnych źródeł energii, w tym poprzez ustanowienie punktów kompleksowej obsługi i obszarów docelowych. Modernizację sieci elektroenergetycznej, zwiększenie wydajności procedur przyłączania odnawialnych źródeł energii do sieci oraz ograniczenie kosztów tych procedur. Przyspieszenie i promowanie gruntownych renowacji budynków publicznych i prywatnych, rozwiązanie problemu ubóstwa energetycznego poprzez renowację nieruchomości mieszkalnych dla gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz zintensyfikowanie działań z zakresu polityki mających na celu zapewnienie i nabywanie umiejętności potrzebnych do zielonej transformacji.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*